

Flevolandse vissen op de kaart

Hoewel de kaarsrechte vaarten en sloten in Flevoland het tegendeel doen vermoeden, herbergt deze provincie een bijzonder gevarieerde visstand. In de onlangs verschenen Visatlas Flevoland zijn maar liefst 37 verschillende vissoorten opgenomen.

Tekst Jeroen Reinhold, Peter Ponsteen, Ruud Maasdam, Pieter Beelen en Tom Voorhamm

Fotografie Janny Bosman, Jelger Herder, Sportvisserij Nederland en Rollin Verlinde

Het laatste gedrukte boekwerk waarin iets te vinden is over de verspreiding van vissoorten in Flevoland is de Vissenatlas van Henrik de Nie uit 1996. Hoog tijd voor een actuele gids, vonden verschillende sportvisserij-, natuur- en milieuorganisaties en overheden. Genoeg aanleiding om de hoofden bij elkaar te steken en de vele data afkomstig uit visstandbemonsteringen en hengelvangstregistraties te bundelen.

Een dergelijke samenwerking is uniek en vergt een goede planning en organisatie. Het project is in 2007 gestart met het oprichten van de website www.visseninflevoland.nl waar de eerste digitale verspreidingskaarten te vinden waren. In 2010 is besloten om de kaarten ook in boekvorm te publiceren.

6.200 Waarnemingen

Ruim 6.200 waarnemingen uit de periode 2000 tot en met 2010 zijn verzameld en gebundeld tot een bestand. De waarnemingen komen uit hengelvangsten (15%), schepnetvangsten (20%) en regulier visstandonderzoek (65%). Iedere vangstmethode heeft zo zijn eigen watertypen en vissoorten waarvoor deze geschikt is. Door informatie van alle vangstmethodes te bundelen wordt een zo compleet mogelijk beeld gegeven van de verspreiding van de vissoorten in Flevoland. De vangstmethodes, ofwel inventarisatietechnieken, worden uitvoerig beschreven in de atlas. De verspreidingskaarten in de atlas zijn gebaseerd op het wel of niet voorkomen van een soort op een specifieke locatie. Verspreidingskaarten van soorten die algemeen zijn voor Flevoland zijn direct te herkennen aan de vele stippen. De verspreiding van zeldzame soorten is vaak gebaseerd op slechts enkele waarnemingen.

Teksten over de soorten

Door Sportvisserij Nederland zijn de teksten geschreven over alle 37 in Flevoland voorkomende vissoorten. Als

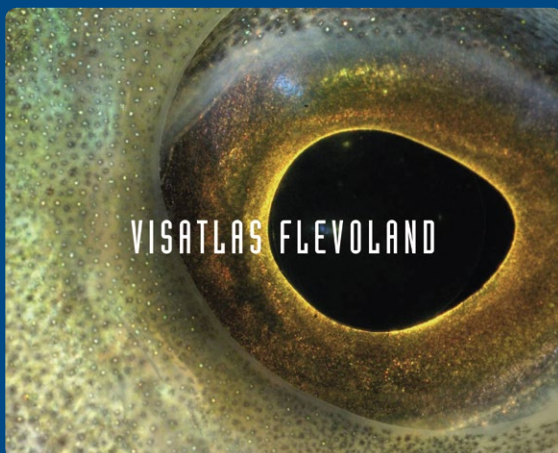
input zijn kennisdocumenten, soortprofielen en verhalen van gebiedskenners van hengelsportverenigingen gebruikt. De kenmerken, beste bemonsteringsmethoden, milieueisen, het voedsel, voorkomen in Flevoland en de randmeren en het toekomstperspectief van de soorten komen uitgebreid aan bod. Niet alleen algemene soorten als brasem, blankvoorn en driedoornige stekelbaars komen voor, maar ook soorten die je niet snel verwacht in Flevoland. Voorbeelden hiervan zijn de kwabaal, Europese meerval en kroeskarper. Bij iedere soort staat een prachtige onderwaterfoto, gemaakt door een toonaangevende fotograaf op het gebied van vis.

Ontstaansgeschiedenis

Waterschap Zuiderzeeland begint in de atlas met een verhaal over het ontstaan van Flevoland: de ontwikkeling van de Zuiderzee naar het Flevoland zoals we dat vandaag de dag kennen. Aan bod komen onder meer oer-Hollandse werkzaamheden als inpoldering van de Noordoostpolder en later ook de Flevopolder.

Waterschap Zuiderzeeland weet alles van water en waterhuishouding binnen haar gebied. Dit waterschap was dan ook de aangewezen organisatie om een tekst te schrijven over het watersysteem. Omdat het gebied onder de zeespiegel ligt komt er veel bij kijken om Flevoland droog te houden. Denk hierbij aan dijken, gemalen, waterkwaliteit, beheer van watergangen, aanleggen van duurzame/natuurvriendelijke oevers en het effect van het watersysteem op vissen.

De atlas kijkt verder dan het binnendijkse gebied en laat Rijkswaterstaat aan het woord over de buitendijkse vissen. Dit resulteerde in een interessant verhaal over de veranderingen in de visstand in een intensief bevestigd IJsselmeer. ➤

De Visatlas Flevoland is tot stand gekomen met medewerking van Waterschap Zuiderzeeland, Sportvisserij MidWest Nederland, Sportvisserij Oost Nederland, Sportvisserij Nederland, de beroepsvissers uit het gebied, Provincie Flevoland, RAVON en Landschapsbeheer Flevoland.

“Waterschap Zuiderzeeland is actief op het gebied van vismonitoring. Onder andere voor de Kaderrichtlijn Water wordt de visstand gestandaardiseerd bemonsterd in een aantal waterlichamen. De uitvoering van dit visonderzoek besteedt het waterschap uit aan andere partijen. Voor het project Visatlas Flevoland zijn nog eens visgegevens van andere partijen bij elkaar genomen. Al deze waarnemingen hadden betrekking op verschillende ruimtelijke eenheden zoals kilometerhokken, trajecten of gewoon locaties. Voor de visatlas moesten al deze gegevens omgezet worden naar gewone locaties (punten). Samen met het goed zetten van de ‘foute’ coördinaten waarbij de stippen op het land uit komen in plaats van in het water, vormt het verkrijgen van een juiste dataset veel werk. Als je verschillende databestanden bij elkaar brengt heb je ook te maken met verschillende namen en coderingen. Vanuit het waterbeheer wordt de TWN (Taxoncode Waterbeheer Nederland) gepromoot, maar dat betekent niet dat iedereen deze gebruikt. Zo kregen we eens een bestand waarbij de codering ‘sn’ werd gekoppeld aan sneep. Bij controle bleek het te gaan om snoek.”

Peter Ponsteen, Waterschap Zuiderzeeland

“Waterschap Zuiderzeeland begon het verzamelen van gegevens door de verplichting om voor de Kaderrichtlijn Water vismonitoring uit te voeren. Al snel werd het mij duidelijk dat de meeste kennis over vissen niet bij het waterschap zit of zal komen te zitten. Daarom ben ik met allerlei partijen gesprekken begonnen om te komen tot samenwerking. Daarbij viel het mij op dat niemand een compleet beeld had van de verspreiding van vissoorten in Flevoland. Sportvissers zien sommige soorten nooit aan de hengel. Beroepsvissers waren vooral geïnteresseerd in de verspreiding van de paling en ook de bemonsteringswijze voor de Kaderrichtlijn Water is selectief in de wateren.

De leukste momenten van de samenwerking waren als partijen over en weer in elkaars ‘wereld’ kwamen bijvoorbeeld toen een hengelsporter voor het eerst een kleine modderkruiper boven schepte. Zelf heb ik de beste herinnering aan een schepnetexcursie begin april. Het is dan nog fris in je waadpak, op de kant staat het klein hoefblad in bloei en opeens is daar de geur van komkommer. Dan weet je dat je spiering in je net hebt zitten.”

Ruurd Maasdam, Waterschap Zuiderzeeland

De kwabaal, hoewel zeldzaam, komt ook voor in de Flevopolder.

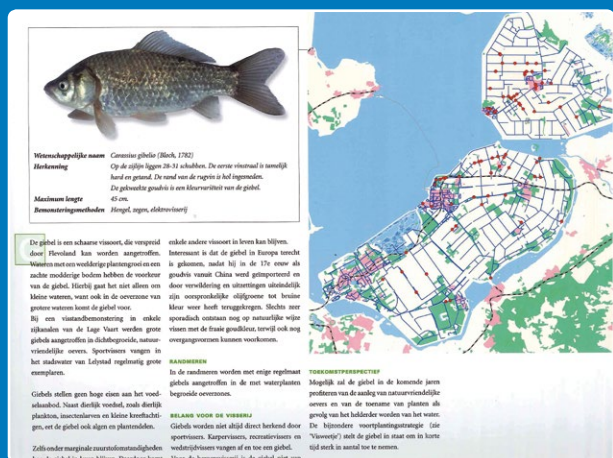
Human Interest

Medewerkers van Landschapsbeheer Flevoland hebben het waadpak aangetrokken en zijn het veld in geweest met verschillende mensen die iets met vis en Flevoland hebben. Dit leverde bijzonder lezenswaardige verhalen op van natuurbeheerders, viskwekers, beroepsvisser, vismeesters, duikers, controleurs, schepnetvisser, bestuurders, sportvisser en experts op het gebied van aalscholvers en otters. De verhalen van deze mensen omvatten alle facetten van vissen in Flevoland en leverden een schat aan informatie voor de visatlas. Naar aanleiding van die verhalen werd Jeroen Reinhold van Landschapsbeheer Flevoland gevraagd om een gastrol te spelen in twaalf afleveringen van het programma Natuurlijk Flevoland van omroep Flevoland.

Stekkenkaart

Speciaal voor de sportvisser in Flevoland is er een stekkenkaart bijgevoegd. Flevoland is een unieke sportvisprovincie. Het WK zoetwatervissen 2009 vond niet voor niets plaats aan de Lage Vaart bij Almere. Dit water kent een prachtig bestand aan vis dat interessant is voor de wedstrijdvisserij. Flevoland heeft ook veel vissteigers. Zelfs aan de kleinste wateren in woonwijken liggen prachtige steigers waar jong en oud veel visplezier beleven. Een groot deel van deze steigers is zo gemaakt dat ze ook voor mindervaliden toegankelijk zijn. Net zoals op www.visplanner.nl zijn de vissteigers en die voor mindervaliden, hengelsportzaken, bootverhuur, visstekken, forelvisvijvers en trailerhellingen overzichtelijk weergegeven. Sportvisser die een dagje willen gaan vissen in de Flevopolder of in de Noordoostpolder kunnen deze kaart gebruiken en zijn direct voorzien van alle informatie. **V**

De prijs van de visatlas Flevoland inclusief de stekkenkaart is € 15,- en te bestellen via de webwinkel van Sportvisserij Nederland, Sportvisserij Oost Nederland en Sportvisserij MidWest Nederland. De losse vissenstekkenkaart wordt ook apart verkocht voor € 4,95.

“Al vanaf het moment dat ik in groep 4 van de basisschool het eerste veldgidsje in handen kreeg van de Nederlandse zoetwatervissen, ben ik enorm geboeid door de verschillende soorten vis die in Nederland voorkomen. Tijdens mijn werk bij Sportvisserij Nederland en mijn hobby (sportvissen) ben ik veel met vis bezig, maar door het schrijven van de teksten over de verschillende soorten leerde ik steeds meer over elke soort vis. Zo heb ik nooit geweten dat de altijd mooi glinsterende schubben en de huid van de alver rond 1910 gebruikt werden in de Duitse kunstparelindustrie.

Het was een bijzondere uitdaging om over de beste foto's van elke vissoort te beschikken. Ik belde en e-mailde veel met verschillende fotografen. Uiteindelijk zijn we zeer tevreden met het resultaat: het is een mooi 'koffietafelboek' geworden dat lekker wegleeft.”

Pieter Beelen, Sportvisserij Nederland

“Bij het maken van de visatlas werd al snel besloten om ook de mens achter de vis in beeld te brengen. Een leuke klus omdat we graag een breed scala aan raakvlakken met vis wilden aansnijden en dit soort mensen zeer gepassioneerd spreken over hun hobby of werk. Vanuit mijn eigen achtergrond wist ik wel wat natuurbeheerders doen en hoe het schepnetvissen geregeld is in Flevoland, maar ik had weinig idee over het werk van een BOA, de voor mij onzichtbare wereld van de organisatie van viswedstrijden of hoeveel werk een palingvisser heeft aan het ophalen van zijn vangst.

De visatlas biedt, dankzij deze interviews, niet alleen een beeld van de wereld onder water maar ook een beeld achter deze wereld. Ik vind dat we leuke onderwerpen hebben aangesneden en hoop dat de lezer zich regelmatig verbaast.”

Jeroen Reinhold, Landschapsbeheer Flevoland

“De belangrijkste reden om als sportvisserijorganisatie te werken aan de visatlas Flevoland, is de visstekkenkaart. Met de visstekkenkaart hebben we de visatlas een meerwaarde gegeven voor de sportvisser. De visstekkenkaart bevat veel informatie die onmisbaar is voor de sportvisser in Flevoland. Niet alleen de visstekken en winkeliers staan duidelijk weergegeven, ook alle watergangen. Hierdoor kun je zelf op avontuur gaan naar die ene topstek! Op de kaart zie je dat er veel mooi water te ontdekken valt in Flevoland.”

Tom Voorhamm, Sportvisserij MidWest Nederland